4. Ünite

SİYER

RİSALETİN MEDİNE DÖNEMİ

Neler Öğreneceğiz?

- Medine'de İslam Toplumunun Oluşumu
- Seriyye ve Gazveler
- Nifak ve Münafıklar
- Diğer Din Mensuplarıyla Münasebetler
- İslam'a Davet Mektupları
- Heyetlerle Görüşmeler
- Veda Haccı Veda Hutbesi Peygamberimizin Vefatı

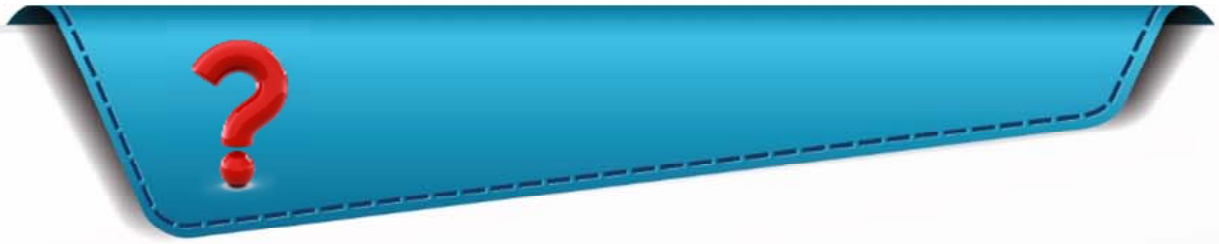

Bir toplumu bir arada tutan değerler nelerdir?

Medine'de İslam Toplumunun Oluşumu

- Peygamber Efendimiz hicret ettikten sonra Medine'yi siyasal, sosyal ve kültürel açıdan merkez haline getirecek çalışmalar yapmıştır.

Medine'de İslam Toplumunun Oluşumu

Medine Toplumunun Oluşumu

Mescid-i Nebi'nin İnşası

- Hicretten hemen sonra Müslümanların yeni yurdu Medine'de mescit inşası için hazırlıklara başlandı.
- Mescidin temeline **ilk taşı** bizzat **Peygamber Efendimiz** koydu.
- **Muhacir** ve **ensar** mescidin inşaatında **hep birlikte çalıştı**.

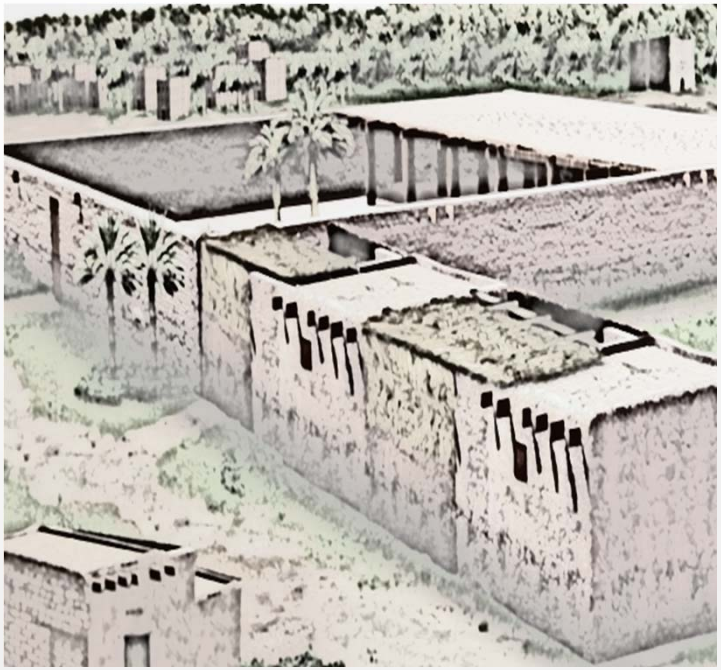

Mescid-i Nebi'nin İnşası

- Mescidin bitişiğine Hz. Peygamber ve ailesi için odalar inşa edildi.
- Mescidin arka kısmına ihtiyacı olanların barınabileceği bir bölüm eklendi.
- Son derece sade bir yapı olan mescidin o dönemde **kıblesi Kudüs**'e doğruydu.

Mescid-i Nebi'nin Fonksiyonları

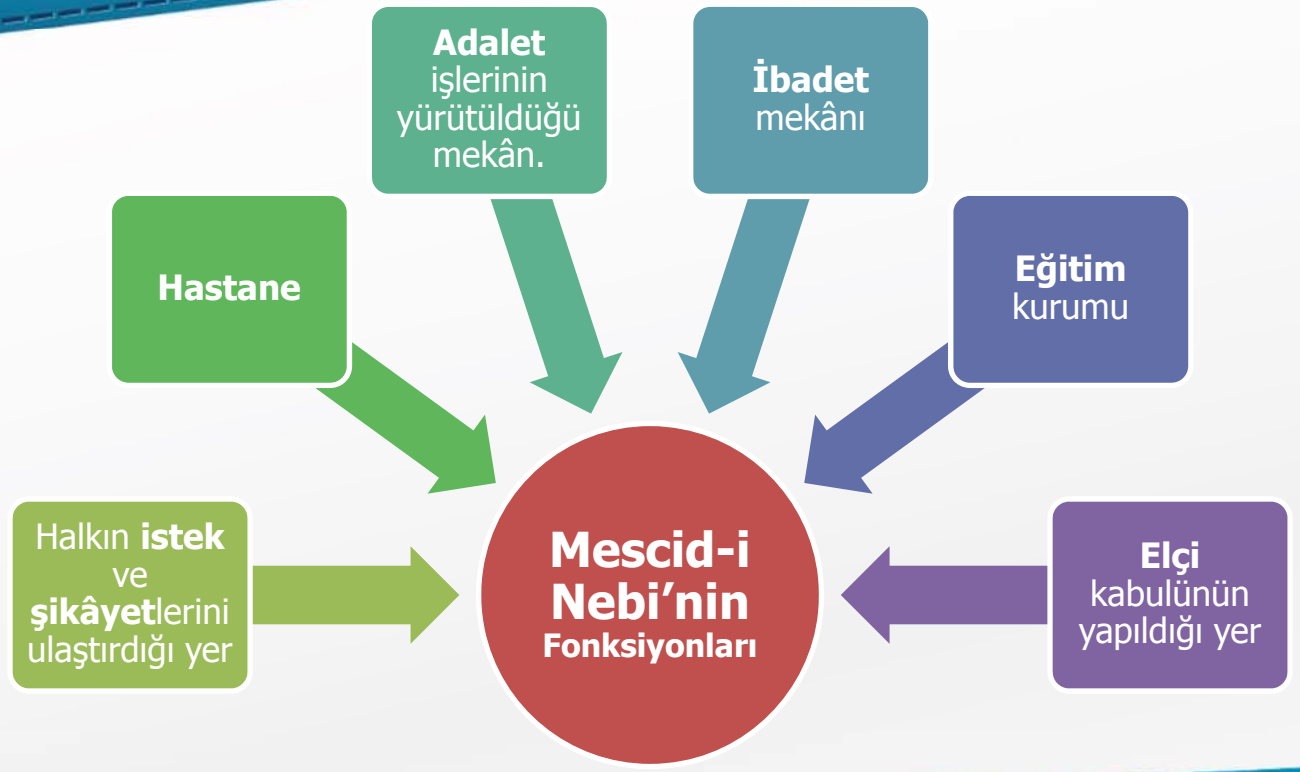

Ashâb-ı Suffe

- Suffe kelimesi Arapçada **gölgelik** anlamına gelir.
- Mescid-i Nebi'nin arka tarafına barınma ihtiyacı olan sahabiler için bir gölgelik ayrılmıştır.
- Bu gölgelikte yaşayan sahabilere **ashâb-ı suffe** denilmiştir.

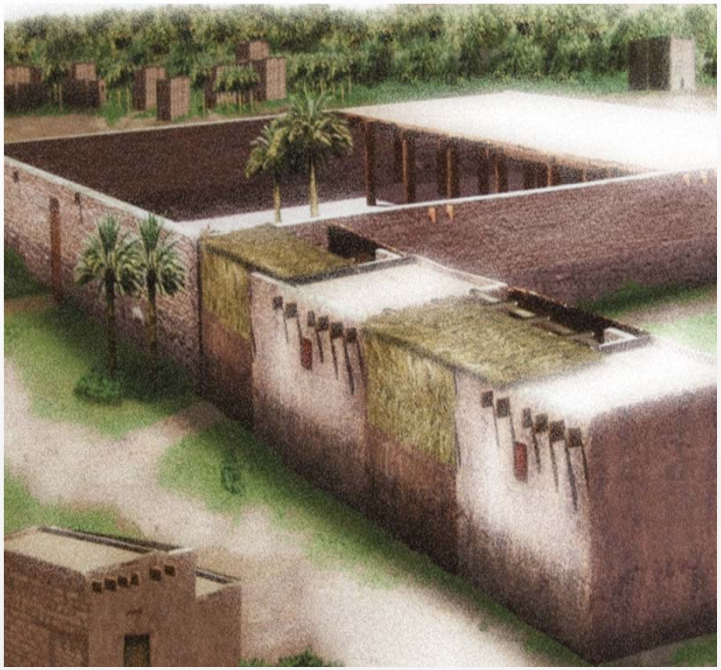

Ashâb-ı Suffe

- Ashâb-ı suffe sürekli Resulullah'ın (s.a.v.) yanında bulunmuş ve ondan ilim öğrenmişlerdir.
- Suffe ashâbı, birçok İslami ilmin doğuşunda ve gelişmesinde doğrudan etkili olmuştur.

Günümüzde Suffe'nin Mescid-i Nebi'deki yeri

Muhacir-Ensar Kardeşliği

- Hz. Peygamber, hicretin ilk yılında ensar ile muhaciri kardeş ilan etmiştir.
- Ensarın muhacirlerle evini ve kazancını paylaşacağı bu uygulamaya **muâhât** (kardeşlik) denir.
- Bu uygulama ile muhacirlere maddi manevi destek sağlanmıştır.

Muhacir-Ensar Kardeşliği

Muahât ile ümmet olma bilinci kazandırılmış ve kabileye bağlılığın önüne geçilmiştir.

Medine Sözleşmesi

- Medine Sözleşmesi İslam devletinin **ilk anayasa**sı kabul edilir.
- Bu sözleşme şehirde yaşayan bütün grupları (Yahudi, Hıristiyan vs.) Medine vatandaşı olma paydasında birleştirir.
- Sözleşme, sosyal ilişkilerde yardımlaşma ve dayanışmayı geliştirmeyi hedeflemiş, hukuki ve askerî alanda düzenlemeler yapmıştır.

Namaza Davet: Ezan

- Medine'de sayıları artan Müslümanların namaz vakitlerinde mescitte bir arada hazır bulunmaları her zaman mümkün olmuyordu.
- Bu problemi ortadan kaldırmak için namaza çağrı niteliği taşıyan bir yöntem arandı.
- Hz. Peygamber de ezana çağrı şeklini belirlemek için ashâbıyla istişare yaptı.

Namaza Davet: Ezan

- **Abdullah b. Zeyd** ve **Hz. Ömer** rüyalarında ezanın sözlerini duyduklarını söylediler.

- Bunun sadık bir rüya olduğunu bildiren Peygamberimiz ezanın sözlerinin **Bilâl-i Habeşî**'ye öğretilmesini istemiştir.

- Yüksek bir yere çıkarak ilk ezanı okuyan **Bilâl (r.a.)** Hz. Peygamber'in **ilk müezzin**i olmuştur.

Medine Pazarının Kurulması

- Medine'de yeni bir toplum düzeni inşa eden Hz. Peygamber, ekonomi alanında da birtakım adımlar atmıştır:

  - ✓ **Hicretin ardından Müslümanların ticari faaliyetlerini yürütecekleri kendilerine ait bir pazar yeri belirlemiştir.**
  - ✓ **Kimseden vergi alınmayacağını ilan ederek pazarı tüccarlar için cazip hâle getirmiştir.**
  - ✓ **İslami hükümlerin uygulandığı pazarı denetlemek için görevliler tayin etmiştir.**

Medine Pazarının Kurulması

- Ticaret konusunda tecrübeli olan Mekkeli Müslümanların da etkisiyle pazar kısa sürede şehrin ekonomik hayatında önemli yer edinmiştir.

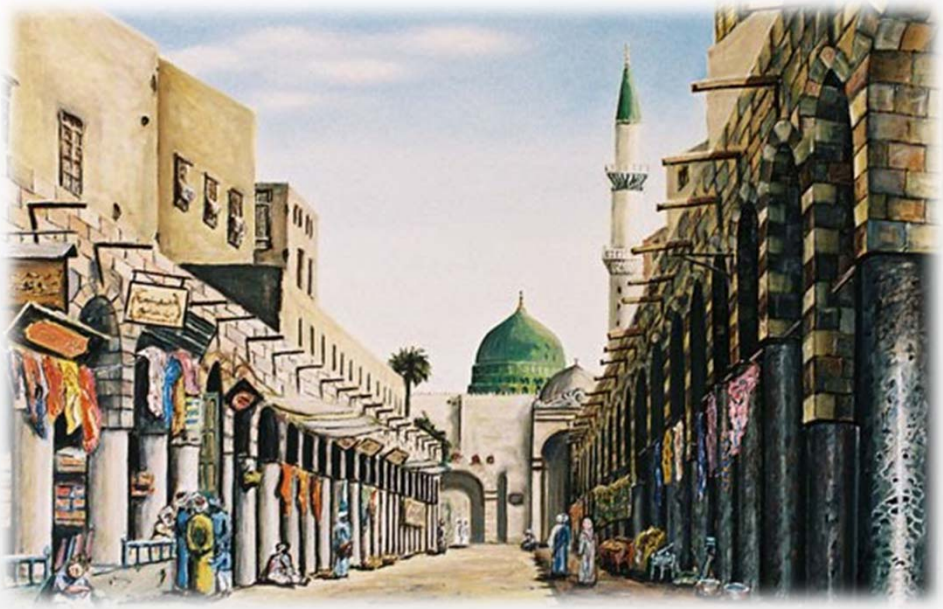

Kıblenin Değişmesi

- Resul-i Ekrem Medine'ye hicret edince kıble olarak Mescid'i Aksa'ya doğru yönelmesi emredilmişti.
- Ancak **on yedi ay sonra** Allah'ın emriyle kıble, Kâbe olarak değiştirildi.

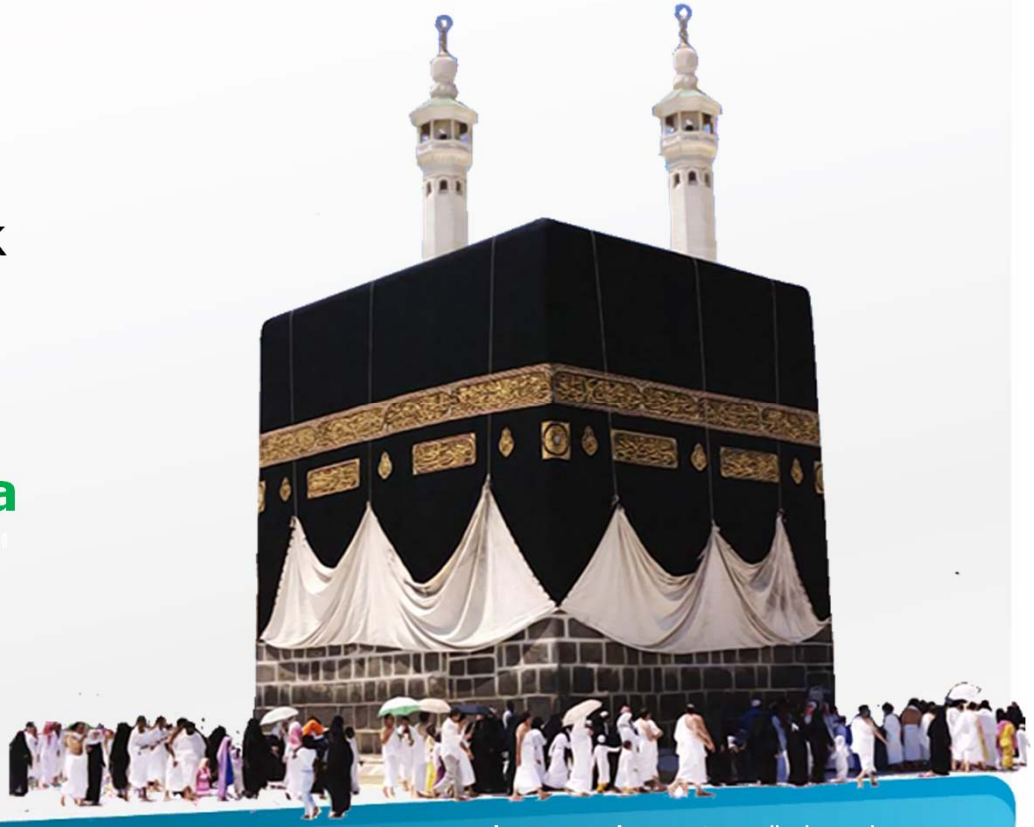

- **"... İşte şimdi, seni memnun olacağın bir kıbleye döndürüyoruz. Artık yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. (Ey Müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzlerinizi o tarafa çevirin..."**

(Bakara suresi, 144. ayet)

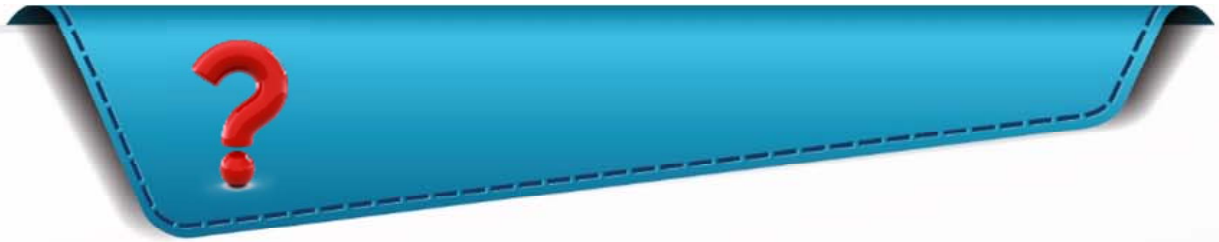

- **Toplumları savaşmak zorunda bırakan sebepler sizce nelerdir?**

Seriyye ve Gazveler

- Resulullah'ın ordunun başında yer aldığı seferlere **gazve**, bizzat katılmadıklarına ise **seriyye** adı verilmiştir.

Seriyye ve Gazveler

Savaşa İzin Verilmesi

- **Hicretin ikinci yılında** Müslümanlara müşriklerin zulümlerine karşı kendilerini korumaları için savaş izni verildi.

- Allah Teâla, haksızlığa uğramaları sebebiyle müminlere cihadı emretti.

- Cihada izin veren ayetlerle birlikte Resulullah, Medine dışına seriyyeler göndermeye başladı.

- **“Kendilerine savaş açılan Müslümanlara, zulme uğramaları sebebiyle cihat için izin verildi. Şüphe yok ki Allah’ın onlara yardım etmeye gücü yeter. Onlar, haksız yere sırf ’Rabbimiz Allah’tır’ demelerinden dolayı yurtlarından çıkarılmış kimselerdir…”**

(Hac suresi, 39-40. ayetler)

Seriyyelerin Amacı:

- Kureyş'e ait ticaret kervanlarına engel olmak
- Medine'ye yapılması muhtemel baskınlardan haberdar olmak
- Kureyş'in çevre kabilelerle iş birliğini önlemek
- Ticaret güzergâhını kontrol altında tutmak
- Mekkeli müşrikleri ekonomik olarak zayıflatmak

Seriyyeler;

Savaş yapmak

Kan dökmek

Malları yağmalamak

gibi amaçlarla yapılmamıştır.

İlk Seriyyeler

- Hz. Peygamberin gönderdiği ilk seriyye; **Seyfü'l-bahr** Seriyyesi'dir.
- **Hz. Hamza**, komutan olarak görevlendirilmiş ve bu seriyyeye otuz sahabe katılmıştır.

İlk Seriyyeler: *Seyfü'l-bahr*

- Şam tarafından gelen Ebu Cehil'in yönettiği üç yüz kişilik kervan üzerine gönderilmiştir.
- Seriyye, Seyfü'l-bahr mevkiinde Kureyş kervanı ile karşılaşmış ancak her iki grubun da müttefiki olan **Mecdi b. Amr el-Cühenî'nin arabuluculuğu sayesinde herhangi çatışma olmamıştır.**

İlk Seriyyeler

- **Ubeyde b. Hâris** komutasındaki diğer seriyye, ***Rabiğ***'e gönderilmiştir.
- Bu seriyyede altmış sahabi yer almış ve Ebu Süfyan'a bağlı iki yüz kişi ile karşılaşmışlardır.
- Karşılıklı ok atma dışında bir çatışma yaşanmamıştır.
- **Sa'd b. Ebi Vakkas** İslam tarihinde ilk ok atan kişi unvanını bu seriyyede kazanmıştır.

İlk Seriyyeler

- **Sa'd b. Ebi Vakkas**'ın komutasındaki diğer seriyye, Harrar denilen yere gönderilmiştir.

- Seriyye, Kureyş kervanını beklemekle görevlendirilmiş ancak herhangi bir karşılaşma olmamıştır.

İlk Seriyyeler

- **Abdullah b. Cahş** komutasındaki diğer seriyye, Medine civarına gönderilmiştir.
- Seriyye, Kureyş hakkında keşiflerde bulunmak ve **istihbarat toplamak**la görevlendirilmiştir.
- Ancak Müslümanlar Kureyş kervanına el koymuş ve haram aylarda bulunmalarına rağmen bir müşriki öldürüp iki esir almışlardır.
- Bu konuyla ilgili inen ayetlerde **esirlerin fidye karşılığında serbest bırakılması** emredilmiştir.
- Sefer sonrasında alınan mallar Müslümanların elde ettiği ilk ganimet olmuştur.

Biliyor Musunuz?

Bedir Savaşı'ndan önce Resulullah'ın bizzat başında olduğu bazı seferler de yapılmıştır. *Kureyş'in ticari alanını daraltmayı amaçlayan bu seferler*;

- **Ebvâ**
- **Buvat**
- **Zü'l-Uşeyre Gazvesi**'dir.

Bedir Gazvesi

- Hicretten sonra Mekkeli müşriklerle Müslümanların ilk ciddi karşılaşması Bedir Gazvesi ile olmuştur. Savaş şöyle cereyan etmiştir:

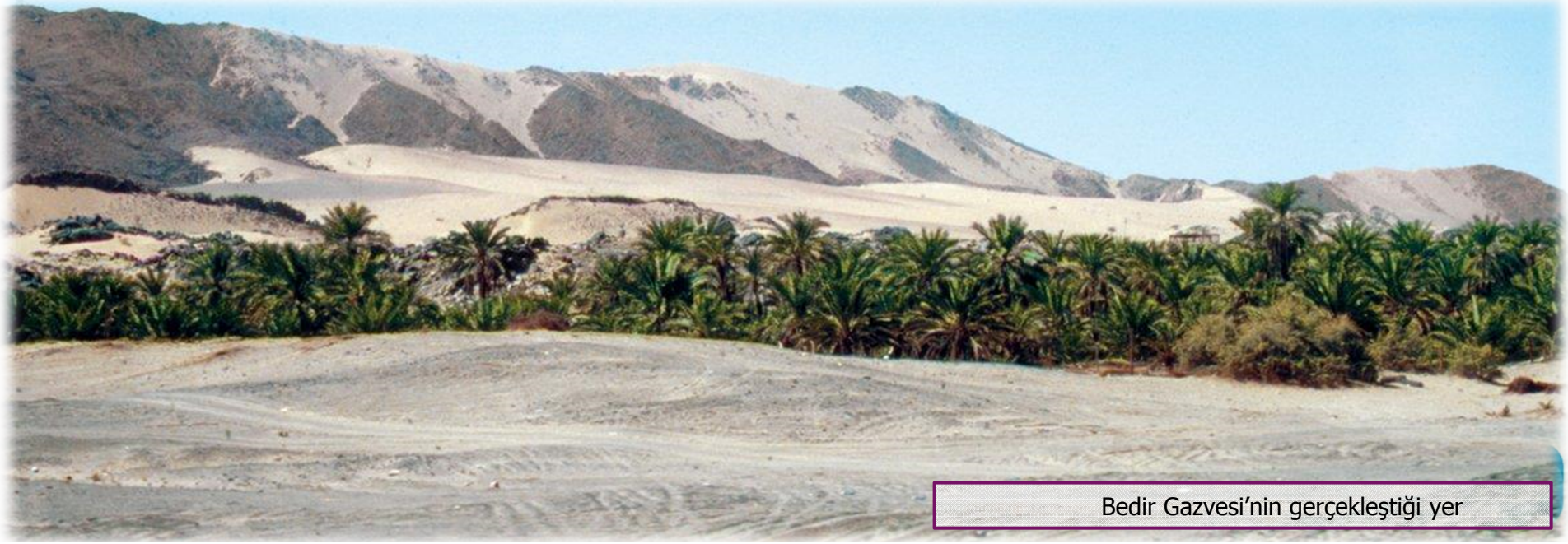

Bedir Gazvesi'nin gerçekleştiği yer

Bedir Gazvesi

- Ebu Süfyan'ın başında bulunduğu Kureyş'e ait büyük bir kervan, Şam'dan yola çıkmış, Medine yoluna yaklaşmıştı.
- Ebu Süfyan kervanın bir baskına uğramasından korkarak Kureyş kabilesini yardıma çağırdı. Bunun üzerine Ebu Cehil komutasında büyük bir ordu yola çıktı.
- Ebu Süfyan, kervanın tehlikede olmadığını bildirmesine karşın **Ebu Cehil savaşta ısrar etti**.

Bedir Gazvesi

- Peygamber Efendimiz savaş konusunda ashabıyla **istişare etti.**
- Ashap, savaşta sabır ve sebat göstereceklerini söylediler. Ashâbın bu kararlı tutumu üzerine Müslüman birlikler Bedir'e doğru yola çıktı.
- Hz. Peygamber, savaşı önlemek adına **Hz. Ömer'i elçi göndererek barış teklifinde bulundu**. Ancak Ebu Cehil kibrinin tuzağına düşerek bu teklifi reddetti.
- Bedir Savaşı aynı aileden insanların karşı karşıya geldiği, iman ile küfrün mücadelesine sahne olan çetin bir sınavdı.

Bedir Gazvesi

- Düşmanlarına göre sayıca az olan Müslümanlar **Bedir Savaşı'nda kesin bir zafer elde ettiler.**

- Savaş sonucunda **on dört sahabi şehit olmuştur.** Diğer taraftan **yetmiş müşrik öldürülmüş,** yetmiş kişi de esir alınmıştır.

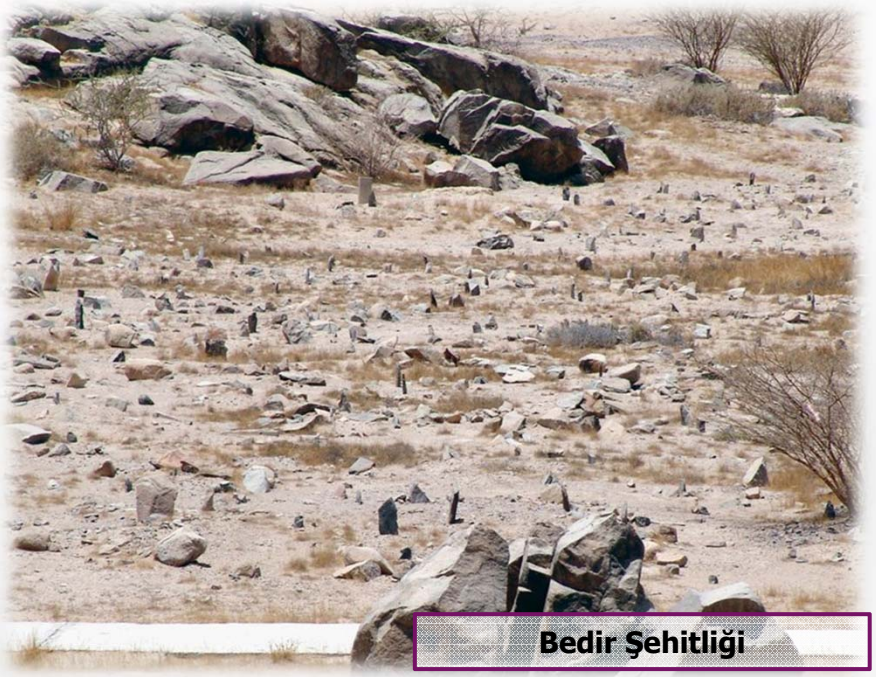

Bedir Şehitliği

- Peygamberimiz Bedir Savaşı öncesinde şöyle dua etmiştir:

"Ey Allah'ım! İşte Kureyş kibir ve gururla geldi. Sana meydan okuyor, peygamberini yalanlıyor. Ey Allah'ım! Peygamberlere yardım sözünü, bana da özel olarak zafer vaadini yerine getirmeni talep ediyorum. Eğer şu bir avuç Müslüman yok olursa, sana ibadet eden hiç kimse bulunmayacaktır."

(Müslim, Cihad ve's-siyer, 58.)

Uhud Gazvesi

- **Müşrikler**, Bedir'de yaşadıkları mağlubiyetin **intikamını almak** ve kaybolan **itibarlarını kazanmak** istiyorlardı.
- Ebu Süfyan'ın Mekke'ye getirmeyi başardığı kervanın geliri ile yeni bir savaş için ordu hazırladılar.
- Peygamberimizin amcası Abbas, Mekke müşriklerinin savaş hazırlığı içinde olduğunu Medine'ye bildirdi.

Uhud Gazvesi

- **Resulullah, Medine'de kalınarak şehrin savunulması teklifinde bulundu.**
- Ancak **Bedir savaşına katılamayan gençler ile bazı sahabiler meydan savaşında ısrar ettiler.**
- Sonuçta meydan savaşı yapılmasına karar verildi.
- Resulullah, ordunun sağ ve sol kanatlarına, öndekilere ve arkadakilere kumandanlar tayin etti.
- En büyük sancağı **Mus'ab b. Umeyr**'e teslim etti.

Uhud Gazvesi

- Hz. Peygamber, ordunun arkasından olası bir baskını engellemek için **Abdullah b. Cübeyr'in emrindeki elli okçuyu Ayneyn Tepesi'ne yerleştirdi** ve savaşın gidişatı ne yönde olursa olsun yerlerini terk etmemelerini kesin bir dille emretti.

Ayneyn Tepesi

Resulullah, Uhud Savaşın'dan önce okçularına:

"Bizleri koruyunuz. Onların bize arkadan saldırmasından çekiniyoruz. Onları yendiğimizi görseniz de biz onların karargâhlarına girmedikçe yerinizi asla terk etmeyin. Öldürüldüğümüzü görseniz bile bize yardım etmeyin ve bizi savunmayın. Ya Rabbi! Seni onlara şahit tutuyorum." **diyerek kesin bir emir vermişti.**

(Vâkıdî, Meğâzî, C 1, s. 224-225.)

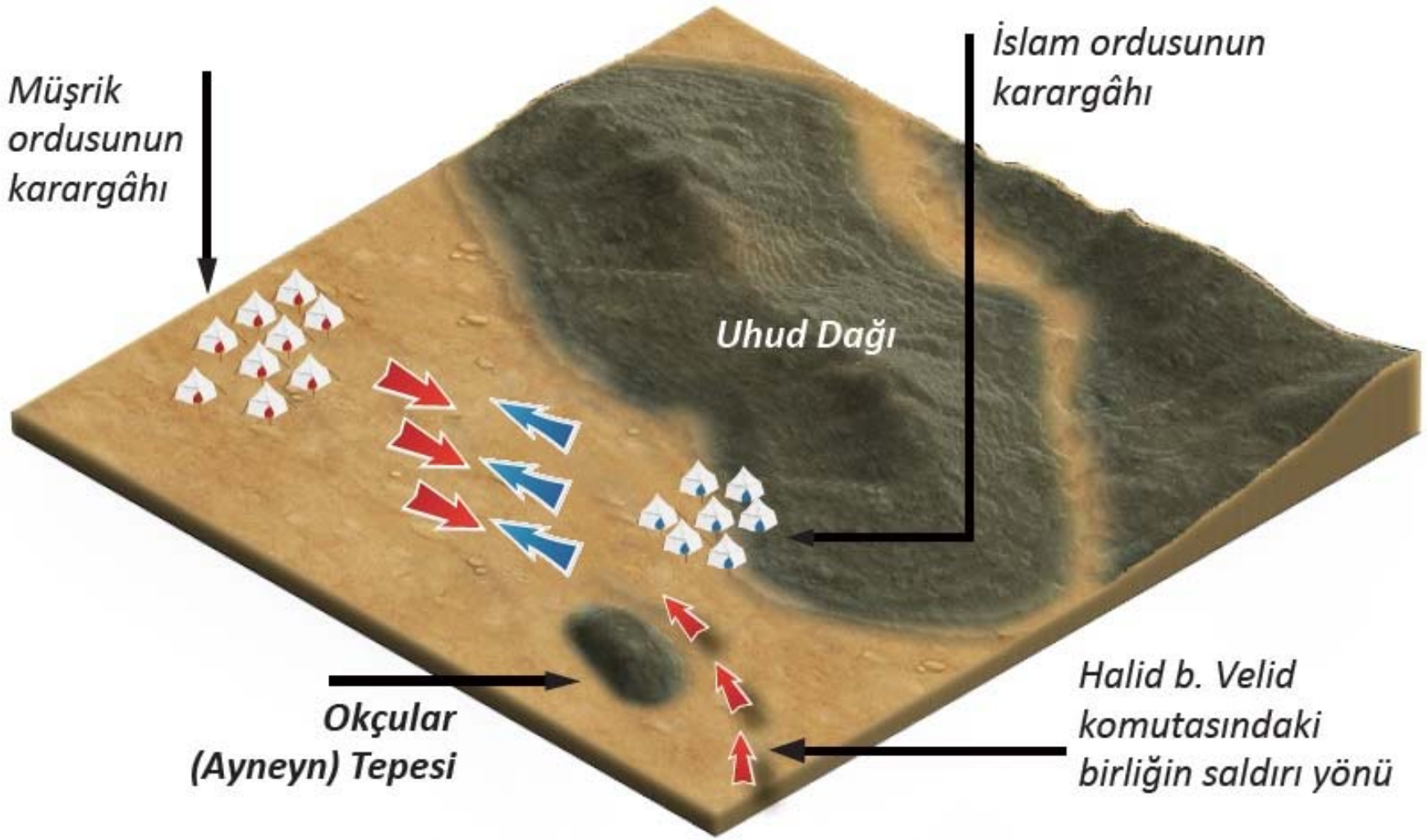
Müşrik ordusunun karargâhı
İslam ordusunun karargâhı
Uhud Dağı
Okçular (Ayneyn) Tepesi
Halid b. Velid komutasındaki birliğin saldırı yönü

Uhud Gazvesi

- Savaşın ilk aşamasında Resulullah'ın aldığı tedbirler sonucunda Müslümanlar düşman ordusunu püskürtmeyi başardı. Müşrikler kaçmaya başladı.
- **Düşmanın tamamen bozguna uğradığı düşüncesiyle okçular ganimet toplama arzusuyla mevzilerini terk etti.**
- Bunun üzerine **Müslümanlar iki ateş arasında kaldı.**
- Savaşın bu safhasında **Hz. Hamza, Mus'ab b. Umeyr, Abdullah b. Cahş** gibi birbirinden değerli sahabilerin yer aldığı **yetmiş Müslüman şehit düştü.**

Uhud Gazvesi

- Yoğun mücadelenin sonrasında savaş herhangi bir tarafın diğerine kesin bir üstünlüğünden söz edilemeyecek şekilde sona erdi.

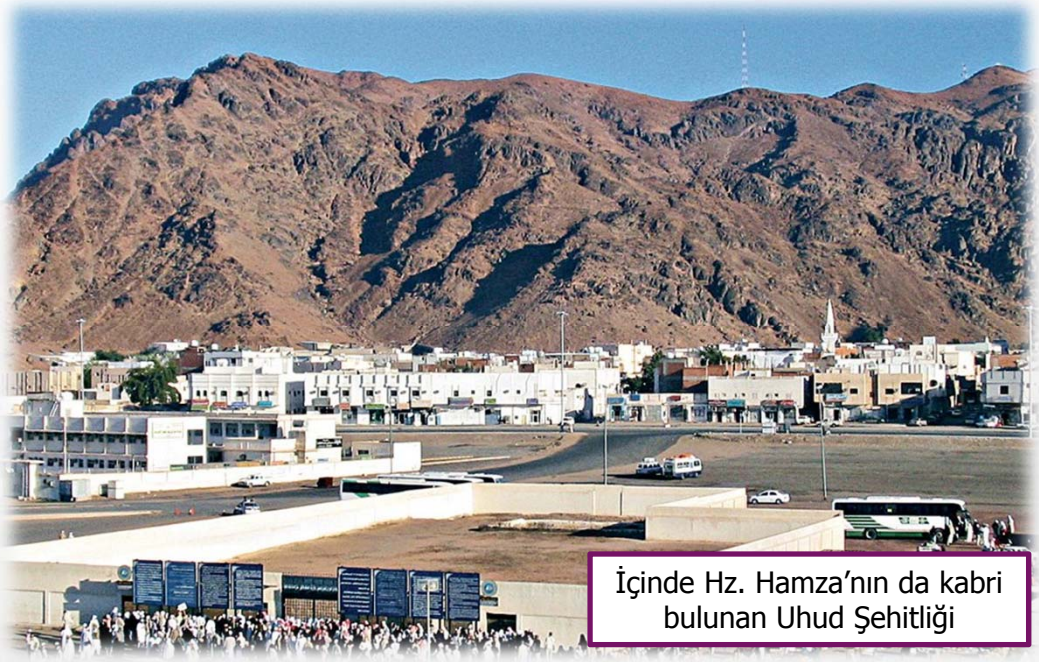

İçinde Hz. Hamza'nın da kabri bulunan Uhud Şehitliği

Recî ve Bi'r-i Maune

- **Adel** ve **Kare** kabileleri Resul-i Ekrem'e gelerek İslam'ı benimsediklerini söylediler ve kendilerine İslam'ı anlatacak öğretmenler istediler.

- **Resulullah, Suffe'de yetişmiş on kişilik değerli bir heyeti öğretmen olarak onlarla gönderdi.**

- Ancak asıl amaçları bir kısmını intikam için öldürmek, diğerlerini de Bedir ve Uhud'da ölen müşriklerin yakınlarına satmaktı.

Recî ve Bi'r-i Maune

- İslam'ı anlatmak üzere yola çıkan Müslüman heyet, **Recî suyu yakınlarında konakladıkları sırada pusuya düşürüldü.**

- Müslümanların şehit edildiği bu acı verici hadiseye Recî olayı denilmiştir.

Rec'i olayının meydana geldiği yer

Recî ve Bi'r-i Maune

- **Ebu Bera** isminde bir kabile reisi Hz. Peygamber'i ziyaret etmişti.
- İslam'ı henüz kabul etmese de ilgi duyduğu bu din hakkında kabilesine bilgi verilmesini talep etti.
- Hz. Peygamber ashabına zarar gelmesinden endişelendi. Ancak Ebu Bera ashabın güvenliğini sağlayacağını söyledi.
- Bunun üzerine İslam davetinde bulunmaları için **yetmiş kadar kurra sahabe görevlendirildi.**

Recî ve Bi’r-i Maune

- Heyet Bi’r-i Maune kuyularının yanına varınca Hz. Peygamber’in davet mektubu Ebu Bera’nın yeğeni Âmir b. Tufeyl’e götürüldü.
- **Âmir b. Tufeyl, mektubu bile okumadan bir tanesi hariç bütün Müslümanları şehit etti.**
- Müslümanların şehit edildiği bu elim hadiseye de Bi’r-i Maune olayı denilmiştir.

Olayın gerçekleştiği yer: Bi’r-i Maune

Hendek Gazvesi

- Müslümanları tamamen ortadan kaldırmayı düşünen Mekkeliler yeni bir saldırı hazırlığı içine girdiler.
- Onlara en büyük destek Yahudilerden geldi. Medine'deki Yahudi önderleri, Mekkelilere ve diğer müşrik Arap kabilelerine heyetler gönderdi.
- Müşrik kabilelerinin katılmasıyla Kureyş, sayısı on iki bine ulaşan bir ordu kurmuş oldu.

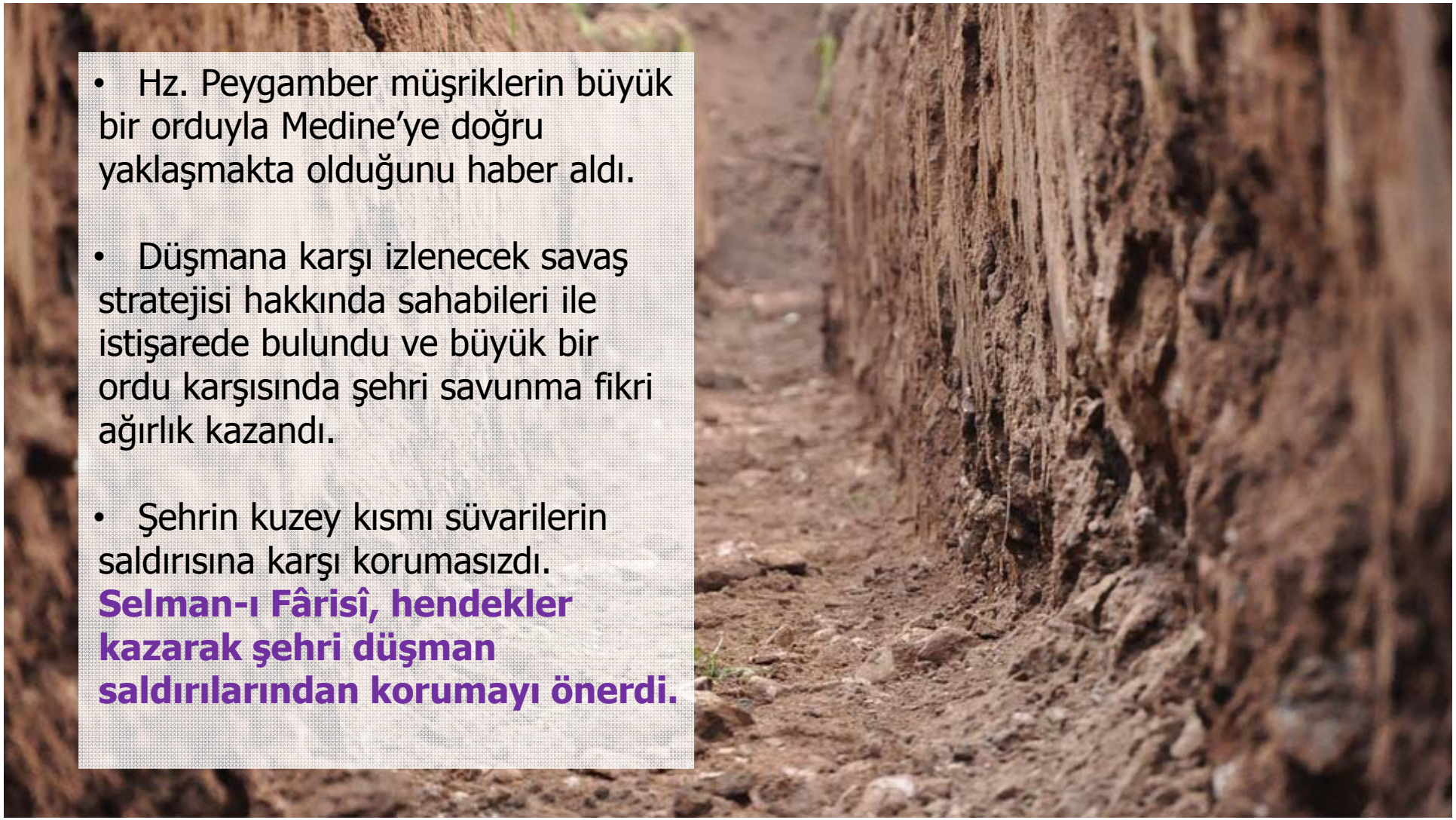

- Hz. Peygamber müşriklerin büyük bir orduyla Medine'ye doğru yaklaşmakta olduğunu haber aldı.

- Düşmana karşı izlenecek savaş stratejisi hakkında sahabileri ile istişarede bulundu ve büyük bir ordu karşısında şehri savunma fikri ağırlık kazandı.

- Şehrin kuzey kısmı süvarilerin saldırısına karşı korumasızdı. **Selman-ı Fârisî, hendekler kazarak şehri düşman saldırılarından korumayı önerdi.**

Hendek Gazvesi

- **Ebu Süfyan** komutasındaki müşrik ordusunu ilk karşılayan daha önce pek aşina olmadıkları hendekler oldu.
- Mekkeliler, uzun süren bir savaşı hesap edememişlerdi. Gün geçtikçe sabırları ve erzakları azalan müşriklerin ümitleri de tükenmeye başladı.
- **Ayrıca hac mevsimi yaklaşmaktaydı. Haram ayda savaşı sürdürmek mümkün görünmüyordu.**
- Ebu Süfyan kuşatmayı kaldırmak zorunda kaldı.
- **Kureyş ve müttefikleri, İslam'ı ortadan kaldırmaya yönelik bu son teşebbüslerinde de istediklerini elde edemeyip prestijlerini büyük ölçüde yitirdiler.**

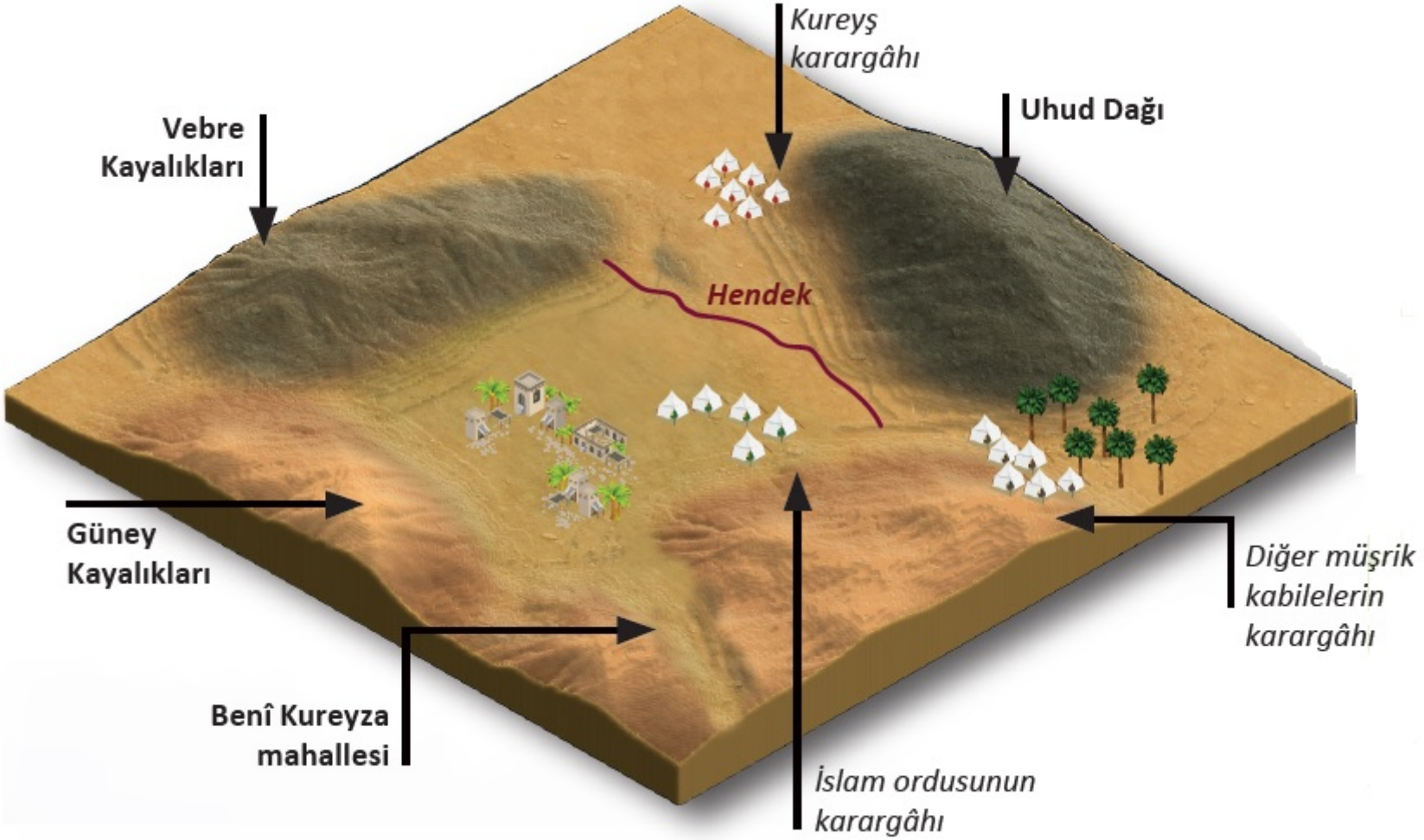
Kureyş karargâhı
Uhud Dağı
Vebre Kayalıkları
Hendek
Güney Kayalıkları
Diğer müşrik kabilelerin karargâhı
Benî Kureyza mahallesi
İslam ordusunun karargâhı

- **“Ey inananlar! Allah’ın size olan nimetini anın; üzerinize ordular gelmişti. Biz de onların üzerine rüzgâr ve göremediğiniz ordular göndermiştik. Allah, yaptıklarınızı görüyordu.”**

(Ahzâb suresi, 9. ayet)

Hudeybiye Antlaşması

- Allah Resulü, ashabıyla birlikte Mekke'yi ziyaret etmeye niyet etti.
- Kâbe'yi ziyaret maksadıyla yola çıktıklarının bir göstergesi olarak silahsız bir şekilde Mekke'ye doğru yola çıktılar.
- **Ebvâ**'ya varan Allah Resulü, burada annesi **Âmine'nin kabrini ziyaret etti.** Daha sonra **Mekke'ye 12 km uzaklıktaki Hudeybiye'de konakladı.**

Hudeybiye

Hudeybiye Antlaşması

- Savaş hâlinde oldukları düşmanlarına bile haram aylarda Kâbe'yi tavaf etme izni veren müşrikler, Müslümanları şehre sokmama kararı aldılar.
- Müslümanlarla Mekkeliler arasındaki sorunu çözmek için elçiler gidip gelmeye başladı.
- Peygamberimiz tıkanan görüşmeleri çözmesi için nüfuzlu bir kabileye mensup olan Hz. Osman'ı gönderdi. Ancak Kureyş'in ileri gelenleri onu hapsettiler.

Hudeybiye Antlaşması

- Peygamber Efendimiz Hz. Osman'ın dönmesi gecikince müşrikler tarafından öldürülmüş olacağından endişelendi.

- Müşriklerle savaşmadan oradan ayrılmayacaklarına dair ashâbından biat aldı. Bu ahitleşmeye, altında yapılan ağaca nispetle **Rıdvan Biatı** adı verildi.

- **“Andolsun ki o ağacın altında sana biat ederlerken Allah, o müminlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı bilmiş, onlara güven duygusu vermiş ve onları pek yakın bir fetihle ödüllendirmiştir.”**

(Fetih suresi, 18-19. ayetler)

Hudeybiye Antlaşması

- Kureyş müşrikleri bu biattan haberdar olup Müslümanların kararlılığını görünce Hz. Osman'ı serbest bıraktılar.
- Süheyl b. Amr başkanlığında bir heyet göndererek anlaşma teklifinde bulundular.
- Allah Resulü'nün, Kureyşlilerin sulh tekliflerini kabul etmesi üzerine müzakereler neticesinde **Hudeybiye Antlaşması** yapıldı.

Biliyor Musunuz?

- Müslümanlar antlaşmadan bir yıl sonra eda edemedikleri umreyi kaza ettiler. Hudeybiye'de bulunmayanların da katılmasıyla Kâbe'yi ziyarete gidenlerin sayısı iki bini geçti. Hicretten sonra Müslümanların bu ilk Kâbe ziyaretine **Umretü'l-kaza** denildi.

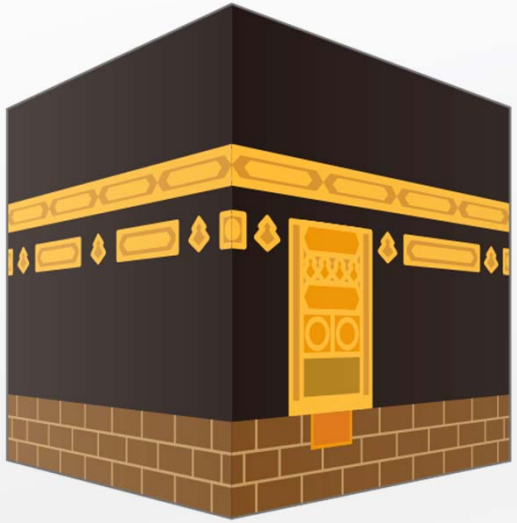

Mekke'nin Fethi

- Hudeybiye Antlaşması daha ikinci yılı dolmadan Kureyşliler tarafından bozulmuş ve bu durum Mekke'nin Fethi'ne zemin hazırlamıştı.

- Hz. Peygamber büyük bir gizlilikle sefer hazırlıklarını başlattı.

- **Allah Resulü, hicretin sekizinci yılı on bin kişilik bir ordu ile Medine'den çıktı.**

- Hz. Peygamber, gizlilik içerisinde Mekke yakınlarındaki **Merrü'z-zahrân**'da karargâh kurdu ve ordunun haşmetini müşriklere göstermek için gece binlerce meşale yakılmasını emretti.

Mekke'nin Fethi

- Merru'z-zahrân'a gelinceye kadar İslam ordusundan haberi olmayan Mekkeliler, meşaleleri görünce şehrin çepeçevre sarıldığını anlayıp korkuya kapıldılar.

- Küçük bir çatışma dışında İslam ordusu hiçbir mukavemetle karşılaşmadan Mekke'ye girdi.

Mekke'nin Fethi

- Hz. Peygamber, ashâbıyla birlikte Kâbe'yi tavaf etti.
- Ardından Kâbe'yi putlardan temizledikten sonra orada namaz kıldı.
- **Allah Resulü, Mekkeliler için umumi af ilan etti.**

Huneyn Gazvesi

- Taif çevresinde yaşayan **Hevazin** ve **Sakif** kabileleri, Mekke'yi fetheden Müslümanlara ani bir saldırı düzenlemeye karar verdiler.
- Civardaki bazı kabilelerin de katılmasıyla Malik b. Avf komutasında bir ordu hazırladılar.
- Askerleri cesaretlendirmek ve savaş alanından kaçmalarını engellemek için kadın, çocuk ve hayvanlarını da orduya dâhil ettiler ve Huneyn'de karargâh kurdular.

Huneyn Gazvesi

- Allah Resulü, Hevazin ve Sakiflilerin büyük bir ordu topladıklarını haber alınca, Mekke'den düşmanın toplandığı mevkiye doğru hareket etti.
- Müslümanlar ilk kez sayıca üstün durumdaydılar. Bu nedenle böyle bir ordunun asla yenilmeyeceğine düşünüyorlardı.
- Ancak düşman askerleri vadinin iki tarafında pusu kurmuş Müslümanları bekliyordu.

Huneyn Vadisi

Huneyn Gazvesi

- Düşmanın varlığından habersiz olan **Halid b. Velid**'in komutasındaki öncü birlikler, seher vakti ansızın düşman oklarına hedef oldu.
- Neye uğradıklarını anlamayan Müslümanlar, geri çekilmek zorunda kaldılar.
- Öncü kuvvetlerin geri çekilmesi İslam ordusunun dağılmasına neden oldu.
- Ancak Hz. Peygamber'in çabaları ile toparlanıp düşmana karşılık veren İslam ordusu, düşmanı bozguna uğrattı.

Huneyn Gazvesi

- **Çarpışmalar sonucunda düşman oradan kaçarak Taif'e sığındı.**

- Hz. Peygamber, ordusuyla Taif'i kuşattı.

Taif surları

Huneyn Gazvesi

- Etrafı surlarla çevrili eski bir şehir olan **Taif'in muhasarası yirmi günden fazla sürdü.**

- Müslümanlar, mancınıkla kale duvarlarını yıkmaya çalışsalar da kaleyi fethedemediler.

Taif şimdiki hali

Huneyn Gazvesi

- Müslümanlar Huneyn savaşında çok sayıda esir ve ganimet elde ettiler.

- Hz. Peygamber ganimetlerin beşte birini Beytülmal'e ayırarak geri kalanını savaşa katılanlar arasında paylaştırdı.

- **“Andolsun ki Allah, birçok yerde ve Huneyn Savaşı’nda size yardım etmişti. Hani çokluğunuz size kendinizi beğendirmiş, fakat sizi hezimete uğramaktan kurtaramamıştı. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti, sonunda gerisin geri dönmüştünüz. Sonra Allah, Resulü ile müminler üzerine sükûnet ve huzur duygusu indirdi, sizin görmediğiniz ordular indirdi de kâfirlere azap etti. İşte bu, o kâfirlerin cezasıdır.”**

(Tevbe suresi, 25-26. ayetler)

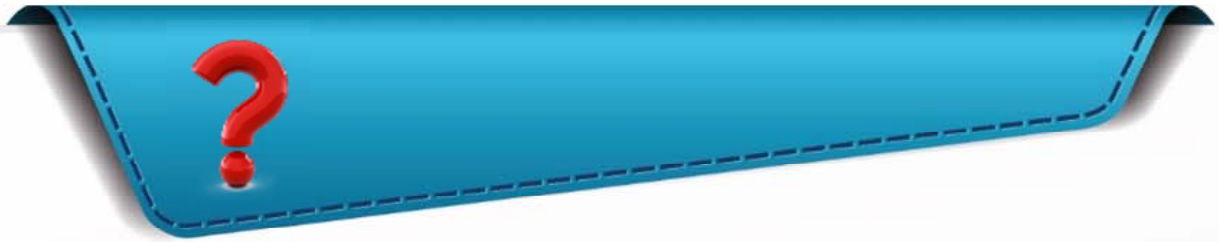

- **İkiyüzlü insanlar muhatabına ve topluma ne gibi zararlar verir?**

Nifak ve Münafıklar

- Hz. Peygamber'in İslam davetinde Medine'de karşılaştığı en büyük problemlerden biri nifak hareketleridir.
- Medine'de yaşayan insanların bir kısmı siyasi ve maddi sebeplerden dolayı inanmadıkları hâlde Müslüman gibi görünmüşlerdir.
- **Münafıkların başı, İslam'ın şehirde yayılmasıyla siyasi nüfuzunu yitiren Abdullah b. Übey b. Selül'dür.**

Biliyor Musunuz?

- **Nifak**, dine bir kapıdan girip diğer kapıdan çıkmak şeklinde tanımlanır.

- **Münafık**, inanmadığı hâlde inanmış görünen, Müslüman görünüp Allah'a, Resulü'ne ve iman edenlere düşmanlığını gizleyen kimselere denir.

Münafıkların İslam'a zarar verebilmek için yaptıkları faaliyetler:

- İslam kardeşliğini zedelemeye teşebbüs etmek
- İslami değerlerle alay etmek
- İslam düşmanlarıyla gizli ittifaklar kurmak
- İslam ordusunun genel düzenini bozmaya çalışmak
- Müslümanlar arasında fitne çıkarmak
- Savaştan kaçmak
- Hz. Peygamber'e suikast girişiminde bulunmak
- Hz. Peygamber'in aile efradına iftiralar atmak

Peygamber Efendimizin Aldığı Önlemler

- Münafıkların önemli konumlarda bulunmasına müsaade etmemiştir.
- Münafıkların karakterlerini ve faaliyetlerini açıklayarak ashâbını uyarmıştır.
- Münafıkların sayılarını azaltmak için uğraşmıştır.
- Medine'de kurduğu otorite ile münafıkların eylemlerine fırsat vermemiştir.

- Bütün bunlara rağmen **Resulullah, hiç kimseye münafık diye hitap etmemiş** ve bunu müminlere de yasaklamıştır.

- Münafıklar iman etmiş göründüklerinden Müslümanların sahip olduğu tüm haklardan yararlanmışlardır.

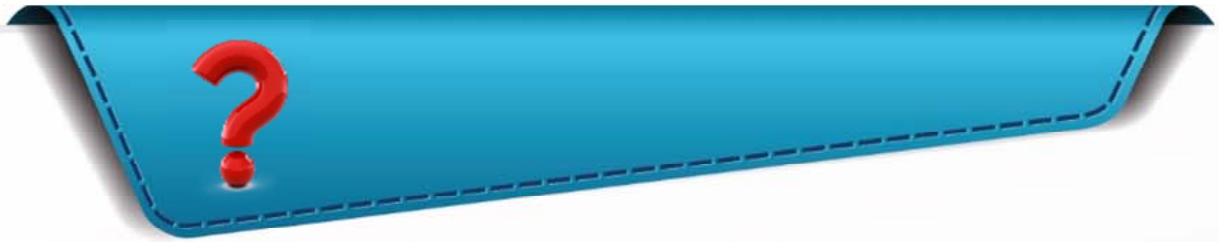

- **Farklı inanç ve grupların bir arada yaşamasını temin eden kurallar neler olabilir?**

Diğer Din Mensuplarıyla Münasebetler

- Medine'ye hicret ettikten sonra Hz. Peygamber, müşrik Araplar dışında farklı inanç gruplarıyla da karşı karşıya geldi.
- Bunların ilki ehl-i kitaptan olan Medineli Yahudilerdi.
- Daha sonra İslam'ın bölgedeki siyasi gücünün artmasına bağlı olarak Hıristiyanlarla da temasa geçildi.

Yahudiler

- Medine şehir nüfusunun hemen hemen yarısını Yahudiler oluşturuyordu.
- Bölgenin siyasi ve iktisadi gücü Yahudilerin elindeydi.
- Medine dışında en güçlü ve teşkilatlı Yahudi grubu ise Hayber'de bulunuyordu.

Yahudilerin Kutsal Kitabı: Tevrat

Yahudiler

- Hz. Peygamber, Medine'de yaşayan ve önemli bir nüfuza sahip **Yahudilerle bir sözleşme imzalamıştı**.
- Bu sözleşmeyle Yahudilerin din özgürlüklerini ve temel haklarını güvence altına almış ve birlikte barış içerisinde yaşamanın kurallarını belirlemişti.
- Ancak Yahudiler Hz. Peygamber'in Medine'de güçlenmesinden ve İslam'ın giderek yayılmasından rahatsız oldular.
- Müslümanların aleyhine çeşitli komplo ve hilelere başvurdular.

Yahudiler

- Müslümanlarla yaptıkları antlaşma hükümlerine aykırı hareket eden ilk Yahudi kabilesi **Kaynukaoğulları** oldu.
- Çarşıda alışveriş yapan Müslüman bir kadına Kaynukaoğulları'ndan bir grup Yahudi tacizde bulundu.
- Bunu gören bir Müslüman olaya müdahil oldu ve çıkan arbedede olayın müsebbiplerinden bir Yahudi öldü.
- Bu olay üzerine Kaynukaoğulları Medine Sözleşmesini bozdular ve savaşa hazırlandılar.

Yahudiler

- Hz. Peygamber kalelerine çekilen Kaynuka Yahudilerini on beş gün sıkı bir kuşatma altında tuttu.
- Kaynuka Yahudileri Allah Resulü'nün hükmüne boyun eğeceklerini bildirerek teslim oldular.
- Hz. Peygamber onları bağışladı ve Medine'den çıkmalarına karar verdi.
- **Kaynukaoğulları mallarını ve silahlarını bırakarak Şam bölgesine yerleştiler.**

Yahudiler

- Hicretten sonra Medine'den sürülen ikinci Yahudi kabilesi **Nadiroğulları**'dır.
- Nadiroğulları, Hz. Peygamber'e **suikast girişiminde bulundular.**
- Bunun üzerine Peygamberimiz on gün içinde Medine'yi terk etmelerini istedi.
- Nadiroğulları önce şehri terk etmeye karar verdiler. Ancak münafıkların başı Abdullah b. Übey kendilerine yardım edeceğini söyleyince bundan vazgeçtiler.

Yahudiler

- Nadiroğullarının kalelerini kuşatan Hz. Peygamber, onları önce antlaşmaya davet etti.
- Ancak Yahudiler bunu kabul etmeyince kuşatma on beş gün sürdü. Herhangi bir yardımın gelmemesi üzerine Medine'den çıkmaya razı oldular.
- Yapılan antlaşma gereğince savaş malzemeleri hariç, develere yükleyebildikleri mallarını ve ailelerini alarak **Hayber'e** gittiler.

Yahudiler

- Kaynuka ve Nadiroğullarının Medine'den çıkarılmasıyla şehirde sadece **Kurayzaoğulları** kalmıştı.
- Kurayza Yahudileri, **Hendek Savaşı'nda müşriklere destek verdiler.**
- Onların bu ihaneti Müslümanları şehrin savunmasında çok zor durumda bıraktı.
- Hendek Savaşı'nın ardından Hz. Peygamber, Kurayzaoğullarını kuşatma altına aldı.

Yahudiler

- Kalelerine çekilerek Müslümanları tahrik eden **Kurayzalılar**, kuşatmanın uzaması üzerine zorlandılar.
- **Eski müttefikleri olan Sa'd b. Muaz'ın vereceği karara razı olmak şartıyla teslim oldular.**
- **Sa'd b. Muaz, Tevrat'ın hükmüne göre karar verilmesini istedi.**

Yahudiler

- Tevrata göre yetişkin erkeklerin savaş suçu dolayısıyla öldürülmesine, kadınların ve çocukların esir alınmasına karar verildi. Ayrıca savaşta edinilen mallar ise ganimet statüsünde değerlendirildi.

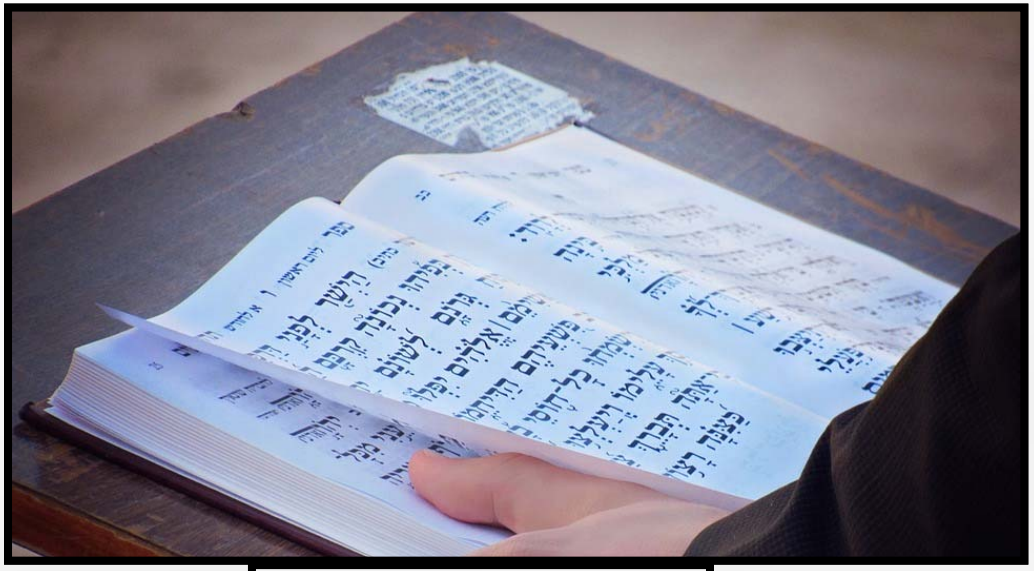

Yahudilerin Kutsal Kitabı: Tevrat

Yahudiler

- Medine, Yahudi tehdidinden kurtulmuştu. Ancak Müslümanlar için Yahudi tehlikesi hâlâ varlığını sürdürüyordu.
- Medine'den sürülen Yahudiler Hayber'e yerleşmişlerdi ve müşriklere destek veriyorlardı.
- Bu durum ticaret yolu üzerinde Müslümanlar için tehdit oluşturuyordu.

Hayber

Yahudiler

- Kurayzaoğullarının başına gelenleri öğrenen **Hayber**, **Fedek** ve **Vadi'l-kura** Yahudileri, Medine üzerine yürümeye karar verdiler.
- Hz. Peygamber, Abdullah b. Revaha başkanlığında bir heyeti Hayber'e göndererek barış teklifinde bulundu.
- Ancak onlar teklifi reddederek Müslümanlarla savaşmak için hazırlıklara başladılar.
- Hz. Peygamber ashabıyla Hayber'i kuşattı.
- **Yirmi gün süren kuşatmadan sonra Yahudilerin Gatafanlılardan bekledikleri yardım gelmeyince Hayber fethedildi.**

Yahudiler

- Hz. Peygamber, Hayber arazilerinin işletilmesi ve ürünlerinin yarısının Müslümanlara verilmesi kaydıyla Yahudileri Hayber'de bıraktı.

- Hayber Kalesi düşünce Fedek, Vadi'l-kur'a ve Teyma Yahudileri ile cizye ödemek karşılığında anlaşma sağlandı.

Fedek

Hıristiyanlar

- Allah Resulü, Hıristiyan dünyasını temsil eden **Bizans** ve aynı inancı paylaşan **Habeş** hükümdarlarına **İslam'a davet mektupları göndermişti**.

- İslam'a davet mektuplarından biri **Hâris b. Umeyr**'in eliyle Bizans'a bağlı **Busra Valiliği**'ne gönderilmişti.

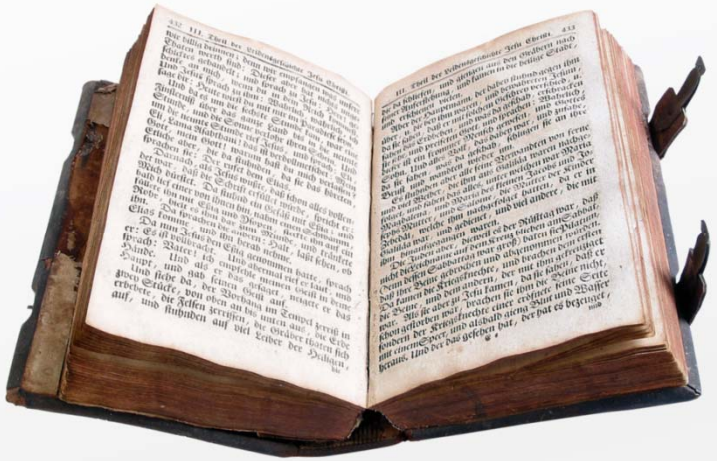

Hıristiyanların Kutsal Kitabı: İncil

Hıristiyanlar

- Hâris, Suriye'de hüküm süren Gassânî emirlerinden Şürahbil b. Amr'ın kontrolündeki bölgeden geçerken yakalanıp öldürüldü.

- Allah Resulü elçilik protokollerine uymayan bu hareketi savaş sebebi saydı ve Zeyd b. Hârise komutasında bir orduyu Şam'a doğru harekete geçirdi.

Hıristiyanlar

- Hz. Peygamber'in elçisini öldüren Gassan Meliki Şürahbil, Müslümanların kendi bölgesine doğru gelmekte olduğunu Bizans'a haber verdi.

- İki grup **Mute**'de karşı karşıya geldiler.

Mute Savaşı'nın yapıldığı yer

Hıristiyanlar

- Kendilerinden sayıca üstün olan bir ordu karşısında Müslümanlar kahramanca mücadele etti.
- **Halid b. Velid** gerçekleştirdiği manevralarla İslam ordusunu geri çekti ve daha fazla zayiat verilmesini önledi.

Hıristiyanlar

- Hicretin dokuzuncu yılında, Bizans'ın Şam'da büyük bir ordu hazırladığı ve büyük bir saldırı planladığı haberi ulaştı.
- Bu haberler üzerine Allah Resulü otuz bin kişilik bir orduyla harekete geçti.
- Müslümanlar sıkıntılı bir yolculuğun ardından **Tebük**'e kadar ilerlediler.

Hıristiyanlar

- Ancak Müslümanlar Tebük'te yirmi gün beklemelerine rağmen ne Bizans ne de onlara tabi olan Hıristiyan Araplardan herhangi birine rastlamadılar.

Tebük şimdiki hali

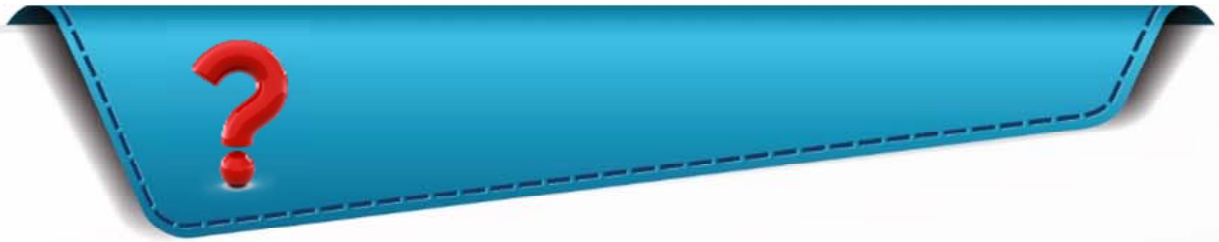

- **İslam'ın tebliği için günümüzde kullanılabilecek vasıtalar nelerdir?**

İslam'a Davet Mektupları

- Hz. Peygamber Hudeybiye Antlaşması'yla ortaya çıkan barış ortamını değerlendirdi ve yakından uzağa tüm muhataplarına İslam'a davet mektupları göndermeye başladı.

- Resulullah, davet mektuplarını götürecek olan elçilerin gidecekleri bölgeleri tanıyan, dillerini bilen, fiziki ve ahlaki güzelliklere sahip, hitabet ve temsil yeteneği bulunan kişiler olmasına özen gösterdi.

İslam'a Davet Mektupları

- Hz. Peygamber, diplomatik geleneği dikkate alarak **"Muhammed Resulullah"** yazılı bir gümüş yüzük yaptırıp mektupları bununla mühürledi.

Mektuplarda yer alan konular:

İslam'a Davet Mektupları

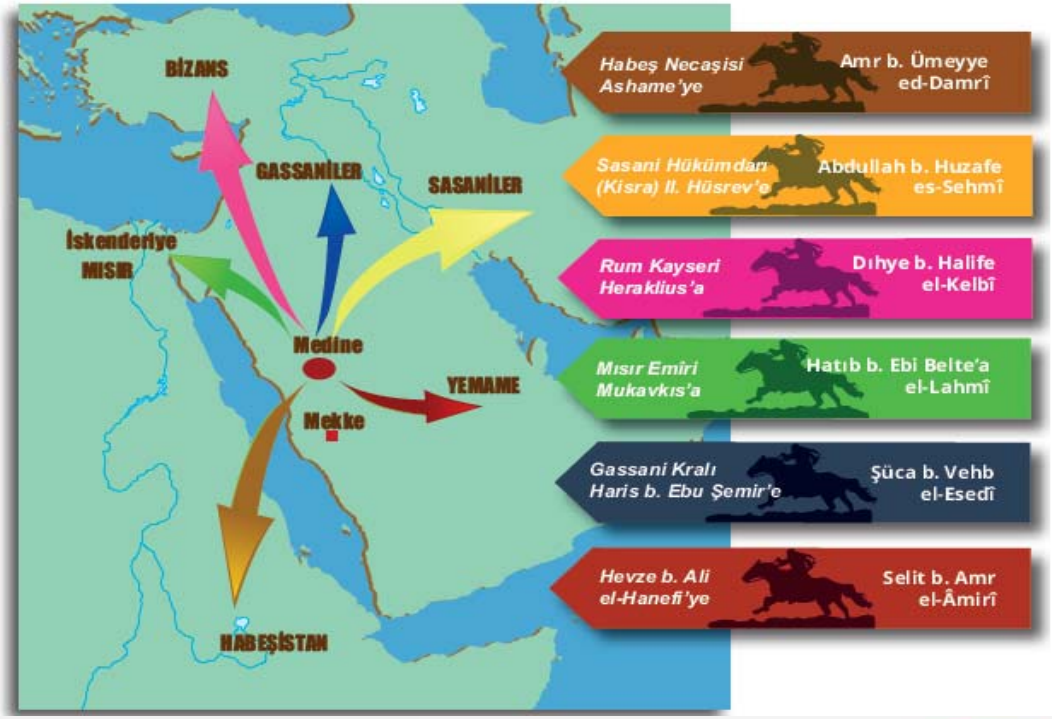

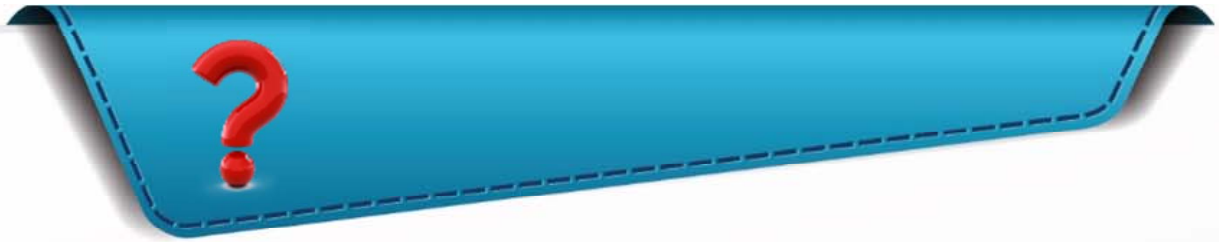

- **Elçiler yılı hakkında neler biliyorsunuz?**

Heyetlerle Görüşmeler

- Arap Yarımadası'nın çeşitli bölgelerinde yaşayan kabileler, Hz. Peygamberi tanımak, İslam dinini öğrenmek maksadıyla Medine'ye heyetler göndermeye başladılar.

- Hicri beşinci yıldan itibaren gelmeye başlayan heyetlerin sayısı dokuzuncu yılda yetmişe ulaştı. Bu nedenle hicri dokuzuncu yıl, **elçiler yılı** olarak anılmıştır.

- **“Allah’ın yardımı ve zaferi geldiği, insanların bölük bölük Allah’ın dinine girmekte olduklarını gördüğün vakit, Rabbine hamdederek O’nu tesbih et ve O’ndan mağfiret dile. Çünkü O, tövbeleri çok kabul edendir.”**

(Nasr suresi, 1-3. ayetler)

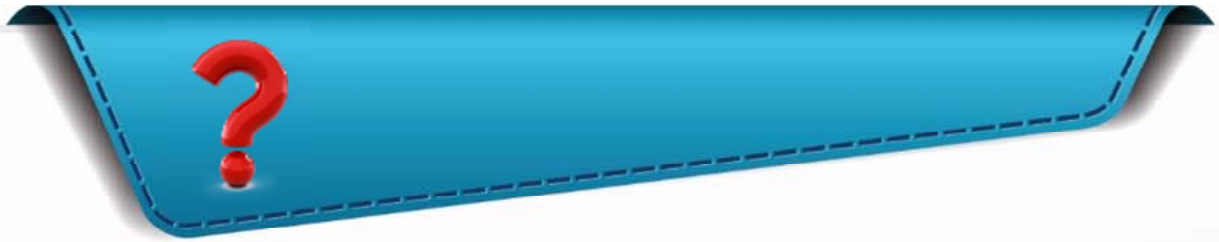

- **Temel insan hak ve hürriyetleri hakkında neler biliyorsunuz?**

Veda Haccı ve Veda Hutbesi

- **Hicretin dokuzuncu yılında hac Müslümanlara farz kılındı.** Bunun üzerine Allah Resulü, Hz. Ebu Bekir'i hac emiri olarak Mekke'ye gönderdi.
- Hz. Peygamber, bir yıl sonra bizzat kendisi hac niyetiyle yola çıkacağını Müslümanlara duyurdu.
- Peygamberimizle haccetmek isteyenler Medine'de toplandılar.
- Allah Resulü, ailesinin yanı sıra muhacir, ensar ve diğer Arap kabilelerinden pek çok Müslümanla birlikte Medine'den ayrıldı.

Veda Haccı ve Veda Hutbesi

- Hz. Peygamber ve kafile **Zülhuleyfe**'de ihrama girdi. Zilhicce'nin dördüncü günü Mekke'ye ulaştı.

Günümüzde Zülhuleyfe

Veda Haccı ve Veda Hutbesi

- Hz. Peygamber, Veda Haccı esnasında **Arafat**, **Mina** ve **Akabe** gibi yerlerde farklı zamanlarda Müslümanlara kısa ve veciz bir üslup ile hitap etti.

- Bu hutbelerinde üzerinde durduğu hususlar bütün insanlık için evrensel mesajlar niteliğindedir.

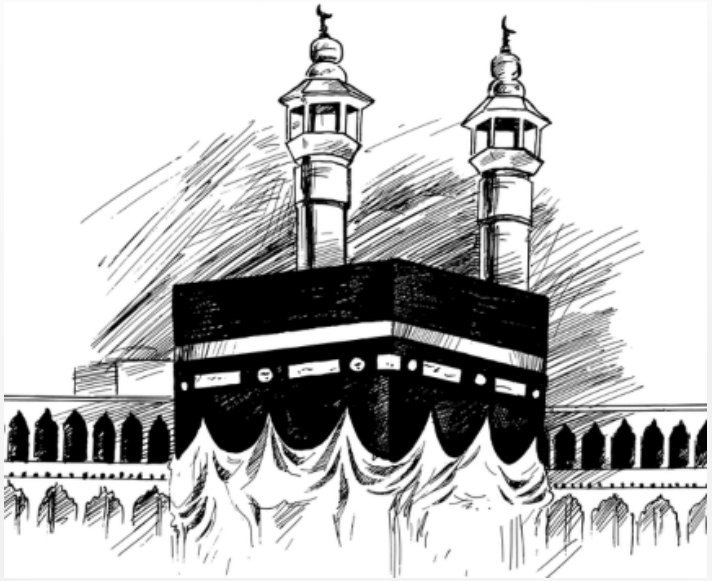

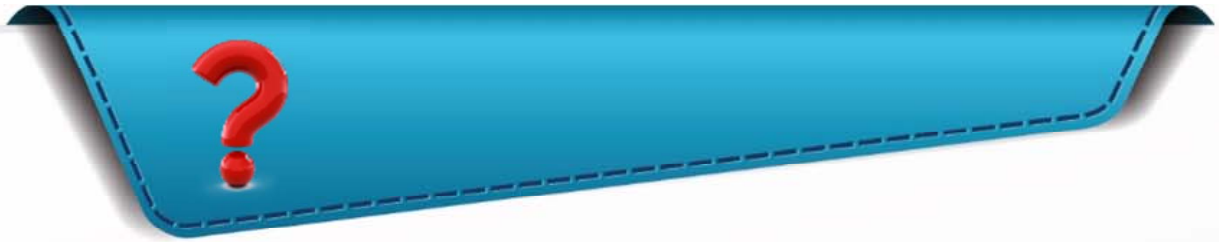

- **Peygamber Efendimizin kabri nerede bulunur?**

Peygamberimizin Vefatı

- Veda Haccı dönüşünden sonra **hicretin onuncu yılında** Hz. Peygamber'in sağlığı bozulmaya başladı.
- Allah Resulü hastalığı iyice artınca mescide çıkamadı ve bu süre boyunca namazları Hz. Ebu Bekir'in kıldırmasını emretti.
- **Allah Resulü vefat ettiğinde altmış üç yaşındaydı.**

Peygamberimizin Vefatı

- Hz. Peygamber'in **cenazesini Hz. Ali yıkadı**.
- Hz. Abbas ve iki oğlu ile Üsame b. Zeyd de yardım ettiler.
- Müslümanlar gruplar hâlinde odaya girerek imamsız olarak cenaze namazını kıldılar.
- Allah Resulü, **Hz. Aişe'nin odasına defnedildi.**

Ravza-i Mutahhara, Medine

- **"Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür ya da öldürülürse gerisin geriye (eski dininize) mi döneceksiniz? Kim (böyle) geri dönerse, Allah'a hiçbir şekilde zarar vermiş olmayacaktır. Allah, şükredenleri mükâfatlandıracaktır."**

(Âl-i İmrân suresi, 144. ayet)

Peygamberimizin Vefatı

- Rahmet Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.), peygamberlik **görevini en güzel şekilde yerine getirmiştir.**
- Her insan gibi yaşamış, sonra da ölümle birlikte Rabbine kavuşmuştur.
- **Sözleri, davranışları, şahsiyeti ve ahlakı ile ümmetine güzel bir örnek olmuştur.**
- Bizler, Hz. Peygamber'in örnek hayatını kendimize rehber edinmeli, böylece Allah'ın sevgisini ve rızasını kazanacağımızı unutmamalıyız.

Ünitemizi Değerlendirelim

1. Mescid-i Nebi'nin fonksiyonları nelerdir?
2. Uhud savaşının önemini kısaca açıklayınız.
3. Hz. Peygamber münafıkların faaliyetlerine karşı hangi önlemleri almıştır?
4. İslam'a davet mektuplarında hangi konular vurgulanmıştır?
5. Veda hutbesinin Müslümanlar açısından önemi nedir?

Cevaplayalım

1.

I. Ensar: Muhacirlere destek olan Medineli Müslümanlar.
II. Muahât: Peygamberimizin bizzat katılmadığı savaşlar.
III. Gazve: Peygamberimizin bizzat katıldığı savaşlar.
IV. Seriyye: Ensar ve Muhacir arasındaki kardeşlik antlaşması.
V. Münafık: İnanmadığı hâlde Müslüman gibi görünen kimseler.

Yukarıda tanımı verilen kavram eşleştirmelerinden hangi ikisinin yeri değiştirilirse yapılan hata ortadan kalkar?

A) I-IV
B) II-III
C) II-V
D) III-V
E) II-IV

Cevaplayalım

2. Ashâb-ı suffenin en önemli özelliği vakitlerinin neredeyse tamamını Hz. Peygamber'i dinlemeye ve ilme ayırmış olmalarıdır. Onlar, Resulullah'ın yanında bulunup sorular sormuş ve ondan öğrendiklerini diğer Müslümanlara aktarmışlardır. Böylece suffe ashâbı birçok İslami ilmin doğuşunda ve gelişmesinde katkı sağlamıştır.

Buna göre Suffe ashâbı;

I. Fıkıh
II. Tasavvuf
III. Mezhepler Tarihi
IV. Tefsir

gibi İslam ilimlerinden hangilerinin gelişiminde doğrudan etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve IV D) I ve III E) II ve III

Cevaplayalım

3. Ey İnsanlar! Kanlarınız, mallarınız, haysiyet ve şerefiniz Rabbinizle buluşacağınız güne kadar bu yerin bu ayın ve bu günün mukaddes olması gibi mukaddestir. Dikkat edin tebliği ettim mi? Ey Allah'ım sen şahit ol. Elinin altında bir şey bulunduran kimse, onu kendisine emanet eden şahsa iade etmelidir. Artık cahiliye devrinde mevcut olan faiz kaldırılmıştır... Cahiliye Dönemi'nin kan davaları da kaldırılmıştır...

Veda hutbesindeki bu parçadan hareketle aşağıdakilerin hangisine <u>ulaşılamaz?</u>

A) Kan davaları kaldırılmıştır.
B) Alışverişte faiz yasaklanmıştır.
C) Emanete riayet etmek emredilmiştir.
D) Mekke ve civarını kutsal kabul edilmiştir.
E) Son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)'dir.

Cevaplayalım

4. "Andolsun ki o ağacın altında sana biat ederlerken Allah, o müminlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı bilmiş, onlara güven duygusu vermiş ve onları pek yakın bir fetihle ödüllendirmiştir." (Fetih suresi, 18-19. ayetler)

Verilen ayetler aşağıdaki olaylardan hangisiyle ilgilidir?

A) Bedir Gazvesi
B) Rıdvan Biatı
C) Hendek Gazvesi
D) Bi'r-i Maune
E) Tebük Seferi

Cevaplayalım

5. Hz. Peygamber'in İslam davetinde Medine'de karşılaştığı en büyük problemlerden birisi münafıkların sebep olduğu nifak hareketleridir. Müslümanlar siyasi bir güç olarak tarih sahnesinde yer almaya başlayınca münafıklar bu durumdan giderek rahatsız oldular. Münafıklar, İslam'a ve Müslümanlara zarar vermek için...

Bu parçanın sonuna aşağıdaki ifadelerden hangisinin getirilmesi uygun <u>değildir</u>?

A) İslami değerlerle alay ettiler.
B) İslam düşmanlarıyla gizli ittifaklar kurdular.
C) İslam kardeşliğini zedelemeye teşebbüs ettiler.
D) Hz. Peygamber'in aile efradına iftiralar attılar.
E) Müslümanlar arasında fıkhi konularda ihtilaf çıkardılar.

Hazırlayanlar

Furkan Özüdoğru
Hatice Büşra Paksoy
Dilek Menküç

Tüm hakları Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne aittir.
Bu materyalin hazırlanmasında DOGM ders kitapları
temel alınmıştır.